

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลวิจัย

ขยะก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ เช่น ก่อให้เกิดความสกปรก มีกลิ่นเหม็นเป็นแหล่งเพาะพันธุ์และแพร่กระจายของเชื้อโรค ซึ่งในปัจจุบันพบว่ายังมีการกำจัดขยะอย่างไม่ถูกต้อง มีการทิ้งปะปนกัน ทั้งไม่มีการคัดแยกมีกานทิ้งลงแม่น้ำลำคลองทำให้ตัวเมืองไม่สะอาด ปัญหาสำคัญก็คือการมีขยะมากไม่สามารถจัดเก็บเพื่อนำไปกำจัดได้หมดในแต่ละวัน ดังนั้น การวางแผนทางการกำจัดขยะที่ถูกต้องควรเริ่มจากการสำรวจความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติของประชาชนก่อน เพราะเป็นปัญหาพื้นฐานของการเกิดมีขยะมากหรือน้อย ความรู้ของประชาชนก็สำคัญ คือ ต้องทราบว่าประชาชนมีความรู้ด้านการกำจัดขยะมากน้อยอย่างไร ทัศนคติของประชาชนอยู่ในทิศทางใด และการปฏิบัติของประชาชนเป็นอย่างไร จากนั้นจึงนำไปกำหนดนโยบายต่อการกำจัดขยะแต่ละขั้นตอนอย่างเหมาะสมต่อไป

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสร้างแบบวัดความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติต่อการกำจัดขยะของประชาชน แล้วนำไปทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือกับกลุ่มทดลอง 30 ท่าน จากนั้นนำมาวิเคราะห์รายข้อเพื่อวัดความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น แล้วนำแบบวัดดังกล่าวไปปรับปรุงแก้ไขเพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในเขตเมืองจันทบุรี กำแพงนครเวียงจันทน์ จำนวน 400 ท่าน ได้แบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์จำนวน 384 ชุด จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ประมวลผล ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) ซึ่งสามารถสรุปประเด็นสำคัญ ที่ได้จากการวิจัย ดังต่อไปนี้

ลักษณะข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.7 รองลงมาคืออายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.5 อายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.7 อายุระหว่าง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 13.3 และน้อยที่สุดกลุ่มมีอายุมากกว่า 61 ปี คิดเป็นร้อยละ 7.8 ตามลำดับ

ระดับการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือครูชั้นกลาง เช่น ครูอนุบาลชั้นกลาง การช่างชั้นกลาง หรือบางท่านก็จบจากต่างประเทศ เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 31.3 ในช่วงระดับการประถมศึกษาจำนวนจบประถม 5 หรือประถม 6 มีน้อย

จำนวนหนึ่งจบ ประถม 2 ประถม 3 และมีจำนวนหนึ่งเรียนจบการศึกษาผู้ใหญ่ที่เปิดให้ประชาชนเรียนเมื่อ พ.ศ. 2520 คิดเป็นร้อยละ 29.2 ในช่วงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งประกอบด้วยผู้จบการศึกษาระดับมัธยม 1 และมัธยม 2 ด้วยคิดร้อยละ 22.3 ในช่วงระดับอนุปริญญาผู้ที่จบวิชาชีพชั้นสูง เช่น การเงินชั้นสูง การคลังชั้นสูง การช่างชั้นสูง เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 8.9 ในช่วงปริญญาตรีและสูงกว่า พบว่ามีผู้ถูกสัมภาษณ์ระดับปริญญาตรีภายในและต่างประเทศ และมีผู้มีระดับปริญญาโทจากต่างประเทศ 2 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 8.3

จากตาราง 4 พบว่า กลุ่มที่มีอาชีพค้าขายส่วนตัว อาชีพรับจ้างอื่น ๆ มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57.6 กลุ่มที่มีอาชีพเป็นพนักงานของรัฐ และเอกชนหรือพนักงานวิสาหกิจต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 25.0 ส่วนอาชีพเกษตรกรการทำสวนเลี้ยงสัตว์คิดเป็นร้อยละ 17.4 นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพค้าขายส่วนตัวมากที่สุด การค้าขายที่ส่วนใหญ่จะเป็นการค้าขายย่อยมีการลงทุนน้อย ไม่มีผู้ใดที่เป็นเจ้าของบริษัทหรือกิจการใหญ่ ๆ คิดเป็นร้อยละ 39.3 ผู้ประกอบอาชีพรับราชการจะรวมทั้งผู้เป็นครู หมอ ทหาร ตำรวจ คิดเป็นร้อยละ 13.3 ผู้ประกอบอาชีพแม่บ้าน ส่วนใหญ่ก็เป็นผู้อยู่เบื้องหลังสามี เช่น สามีเป็นพนักงานบริษัทเอกชนภรรยาอยู่บ้านเลี้ยงลูกไม่ทำอาชีพอะไรเลย แต่ตอบสัมภาษณ์ว่าเป็นแม่บ้าน บางรายสามีเป็นชาวนา ภรรยาก็ทำนาด้วยกันแต่ตอบสัมภาษณ์ว่าเป็นแม่บ้านซึ่งพบว่าผู้ทำอาชีพแม่บ้านจริงนั้นมีเพียง 1 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 9.4 อาชีพพนักงานบริษัทเอกชนมีผู้ถูกสัมภาษณ์ ที่เป็นนายธนาคารให้บริษัท คิดเป็นร้อยละ 8.6 กลุ่มไม่ได้ประกอบอาชีพ (ว่างงาน) คิดเป็นร้อยละ 8.3 อาชีพเกษตรกร (ทำนา ทำสวน) คิดเป็นร้อยละ 8.3 กลุ่มผู้รับจ้างทั่วไปซึ่งก็คืองานก่อสร้าง คิดเป็นร้อยละ 8.3 อาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจร้อยละ 3.6 ส่วนกลุ่มอาชีพอื่น ๆ พบว่ามีอาชีพปะยาง เสริมสวย ตัดผม ช่างเชื่อม คิดเป็นร้อยละ 0.9 นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักอาชีพเดียวคิดเป็นร้อยละ 68.0 รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างที่ยึดเอาการค้าขายเป็นอาชีพรองคิดเป็นร้อยละ 14.8 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่าครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิก 4-6 คนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.3 รองลงมาคือครัวเรือนที่มีสมาชิก 7-10 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 34.1 ครัวเรือนที่มีสมาชิก 1-3 คน คิดเป็นร้อยละ 14.6

ฐานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างเปรียบเทียบกับหลาย ๆ ครอบครัวภายในหมู่บ้านหรือชุมชนทำให้กลุ่มตัวอย่างสามารถจัดระดับฐานะครอบครัวตนเองได้ พบว่าฐานะปานกลางมากที่สุด ซึ่งฐานะปานกลางของประชาชนนั้นมีนัยลึก ๆ ว่า ประชาชนเองไม่ต้องการพูดว่ายากจนหรือมั่งคั่ง ที่ตัวเมืองและชนบทมีผู้ตอบว่า “ฐานะปานกลาง” มาก แต่ความแตกต่างระหว่างหมู่บ้านชนเมืองและหมู่บ้านในตัวเมืองต่างกัน เช่น ฐานะปานกลางในตัวเมือง มีร้านขายของหลายห้อง มีรถยนต์ มีรายได้จากการทำธุรกิจประเภทต่าง ๆ ส่วนฐานะ

ปานกลาง ที่เขตชานเมือง พบว่ามีอาชีพค้าขายเล็กน้อย มีข้าวกินจากการทำนา มีเงินใช้จ่ายเล็กน้อย ไม่มีทรัพย์สินที่มีค่ามากมาย แต่ตอบสัมภาษณ์ว่าฐานะของครอบครัวจัดอยู่ในฐานะปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 75.8 ฐานะยากจน คิดเป็นร้อยละ 18.5 และฐานะมั่งคั่งคิดเป็นร้อยละ 5.7

ที่ตั้ง พบว่ามีครัวเรือนที่ตั้งในตัวเมืองหรือในเขตของโครงการจำนวนมาก คิดเป็นร้อยละ 54.4 เขตชานเมืองหรือเขตนอกโครงการ ซึ่งในเขตนี้ได้แบ่งตามโครงการ 100 หมู่บ้าน ซึ่งปัจจุบันมีหมู่บ้านจำนวนหนึ่งเหมาะสมที่จะจัดอยู่ในเขตตัวเมือง หรือเขตโครงการ เขตชานเมืองหรือเขตนอกโครงการคิดเป็นร้อยละ 45.6

ความรู้ด้านการกำจัดขยะของประชาชน

จากผลการวิจัยพบว่าประชาชนในเมืองจันทบุรี กำแพงนครเวียงจันทน์มีความรู้ ด้านการกำจัดขยะโดยมีคะแนนเฉลี่ย 8.22 คะแนน คะแนนสูงสุด 12 คะแนน คะแนนต่ำสุด 2 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.79

เมื่อนำคะแนนความรู้ของกลุ่มตัวอย่างมาจัดเป็นกลุ่ม 3 กลุ่ม (ระดับ) คือ ระดับคะแนนต่ำสุด (0-6 คะแนน) ปานกลาง (7-9 คะแนน) ระดับคะแนนสูงสุด (10-12 คะแนน) ส่วนใหญ่จะมีความรู้ระดับปานกลางซึ่งอยู่ระหว่างช่วงคะแนน (7-9) มีผู้ตอบจำนวน 220 ท่าน เท่ากับร้อยละ 57.3 คะแนน 8 เป็นคะแนนที่มีผู้ตอบมากที่สุดในช่วงนี้ จำนวน 96 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 25.0

รองลงมาความรู้ระดับสูงซึ่งอยู่ในช่วงคะแนน (10-12) มีผู้ตอบจำนวน 91 ท่าน เท่ากับร้อยละ 23.7 คะแนน 12 เป็นคะแนนสูงสุดมีผู้ตอบ จำนวน 15 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 3.9

ความรู้ระดับต่ำ อยู่ในช่วงคะแนน (0-6) มีผู้ตอบจำนวน 73 ท่านเท่ากับร้อยละ 19.0 คะแนน 6 เป็นคะแนนที่มีผู้ตอบมากที่สุดในช่วงนี้ จำนวน 50 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 13.0 ส่วนคะแนนต่ำสุด คือ 2 มีผู้ตอบ จำนวน 1 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 0.3

สรุปจากการวิจัยในครั้งนี้พบว่า ความรู้ด้านการกำจัดขยะของประชาชนเมืองจันทบุรี กำแพงนครเวียงจันทน์ส่วนมากอยู่ในระดับปานกลาง

ทัศนคติต่อการกำจัดขยะของประชาชน

จากผลการวิจัยพบว่าประชาชนในเมืองจันทบุรี กำแพงนครเวียงจันทน์ มีทัศนคติต่อการกำจัดขยะ โดยมี คะแนนเฉลี่ย 29.14 คะแนนสูงสุด 36 คะแนน คะแนนต่ำสุด 22 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.76 ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างจะมีทัศนคติปานกลางอยู่ระหว่างช่วงคะแนน (27-31) มีผู้ตอบจำนวน 225 ท่าน เท่ากับร้อยละ 58.6 คะแนน 28 เป็นคะแนนที่มีผู้ตอบมากที่สุดในช่วงนี้ จำนวน 70 ท่านคิดเป็นร้อยละ 18.2 คะแนน 31 เป็นคะแนนสูงสุดมีผู้ตอบจำนวน 26 ท่านคิดเป็นร้อยละ 6.8 ตามลำดับ

รองลงมา เป็นทัศนคติทางบวกต่อการกำจัดขยะของประชาชนเมืองจันทบุรี กำแพง นครเวียงจันทน์ซึ่งอยู่ในช่วงคะแนน 32-36 มีผู้ตอบจำนวน 86 ท่านคิดเป็นร้อยละ 22.4 คะแนน 32 เป็นคะแนนที่มีผู้ตอบมากที่สุดจำนวน 48 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 12.5 คะแนน 36 เป็นคะแนน สูงสุดในช่วงนี้มีผู้ตอบจำนวน 6 ท่านคิดเป็นร้อยละ 1.6

ทัศนคติทางลบซึ่งอยู่ในช่วงคะแนน 22-31 มีผู้ตอบจำนวน 73 ท่าน เท่ากับร้อยละ 19.0 คะแนน 26 เป็นคะแนนที่มีผู้ตอบมากที่สุดในช่วงนี้จำนวน 43 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 11.2 คะแนน 22 เป็นคะแนนต่ำสุดในช่วงนี้มีผู้ตอบจำนวน 1 ท่านคิดเป็นร้อยละ 0.3

สรุปจากการวิจัยในครั้งนี้พบว่าทัศนคติต่อการกำจัดขยะของประชาชนเมืองจันทบุรี กำแพงนครเวียงจันทน์ส่วนมากอยู่ระดับปานกลาง

การปฏิบัติต่อการกำจัดขยะของประชาชน

การปฏิบัติต่อการกำจัดขยะของเขตตัวเมือง และเขตชนเมือง พบว่า การปฏิบัติต่อการกำจัดขยะวิธีต่าง ๆ นั้นกลุ่มตัวอย่างตอบการสัมภาษณ์มีบางด้านคล้ายคลึงกันและบางด้านแตกต่างกัน คำถามการกำจัดขยะโดยวิธีนำไปฝังเขตตัวเมืองและเขตชนบทพบว่าเขตชนบทจะกระทำด้วยวิธีนี้มากกว่าเขตตัวเมืองถึง 2 เท่า (ร้อยละ 66.5 และร้อยละ 33.7) คำถามการกำจัดขยะโดยวิธีนำไปเผาเขตตัวเมืองและเขตชนบทพบว่าเขตชนบทจะกระทำด้วยวิธีนี้มากกว่าเขตตัวเมืองถึง 6 เท่า (ร้อยละ 12.6 และร้อยละ 2.4) บางคำถามเช่นคำถามเกี่ยวกับการทำปุ๋ยเขตตัวเมืองและเขตชนบทมีผู้ตอบเกี่ยวกับการกำจัดขยะโดยวิธีนำไปทำปุ๋ยบ่อย ๆ ต่างกันเล็กน้อยคือ (ร้อยละ 2.4 และร้อยละ 5.2) แสดงว่าในเขตตัวเมืองยังมีประชากรทำการเกษตรกันอยู่มากสมควร คำถามการรีไซเคิลเป็นคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อการกำจัดขยะของเขตตัวเมือง และเขตชนเมือง พบว่า การปฏิบัติต่อการกำจัดขยะด้วยวิธีรีไซเคิลวิธีต่าง ๆ นั้นกลุ่มตัวอย่างตอบการสัมภาษณ์มีบางด้านคล้ายคลึงกันเช่นคำถาม การนำเครื่องไฟฟ้าที่ชำรุด เฟอร์นิเจอร์ไปซ่อมแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ ผู้ตอบทั้งสองเขตตอบแตกต่างกันเพียง 1.1-1.2 เท่านั้น

สรุปว่าการปฏิบัติต่อการกำจัดขยะของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองเขตของเมืองมีความแตกต่างกันตามแต่ละเขตที่ตั้งของครัวเรือน เขตชนเมืองก็เลือกกำจัดขยะด้วยการเผา มากกว่าเขตตัวเมือง แต่ตรงข้ามกลุ่มตัวอย่างที่ตั้งครัวเรือนเขตตัวเมืองเลือกกำจัดขยะด้วยวิธีการฝังกระป๋องยาฆ่าแมลงสาบมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตั้งครัวเรือนอยู่ชนบท (ร้อยละ 66.5 และร้อยละ 33.7)

การทดสอบสมมุติฐาน

ความรู้ด้านการกำจัดขยะของประชาชนเมืองจันทบุรี กำแพงนครเวียงจันทน์ส่วนใหญ่มีความรู้ระดับปานกลาง (ร้อยละ 57.3)

ทัศนคติต่อการกำจัดขยะของประชาชนเมืองจันทบุรี กำแพงนครเวียงจันทน์ส่วน
ใหญ่มีทัศนคติปานกลาง (ร้อยละ 58.6)

การปฏิบัติต่อการกำจัดขยะของประชาชนเมืองจันทบุรี กำแพงนครเวียงจันทน์ พบว่า
การปฏิบัติต่อการกำจัดขยะวิธีต่าง ๆ นั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีการปฏิบัติต่อการกำจัดขยะ
แตกต่างกัน

1. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับความรู้ด้านการกำจัดขยะของประชาชนเมือง
จันทบุรี กำแพงนครเวียงจันทน์มีข้อค้นพบดังนี้

อายุ มีความสัมพันธ์กับความรู้ด้านการกำจัดขยะของประชาชนเมืองจันทบุรี ที่ระดับ
ความมีนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ด้านการกำจัดขยะของประชาชน เมือง
จันทบุรี ที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

อาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ด้านการกำจัดขยะของประชาชนเมืองจันทบุรี ที่
ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ด้านการกำจัดขยะของ
ประชาชนเมืองจันทบุรี ที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ฐานะทางเศรษฐกิจไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ด้านการกำจัดขยะของประชาชนเมือง
จันทบุรีที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ที่ตั้งครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับความรู้ด้านการกำจัดขยะของประชาชน
เมืองจันทบุรีที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

สรุปว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับความรู้ด้านการกำจัดขยะของประชาชน
เมืองจันทบุรี กำแพงนครเวียงจันทน์อื่นได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน
และฐานะทางเศรษฐกิจไม่มีความสัมพันธ์กันกับ ความรู้ด้านการกำจัดขยะ ที่ระดับความมีนัยสำคัญ
0.05 จึงปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่อายุ ที่ตั้งของครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับ
ความรู้ด้านการกำจัดขยะที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 จึงยอมรับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

2. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับทัศนคติต่อการกำจัดขยะของประชาชนเมือง
จันทบุรี กำแพงนครเวียงจันทน์ พบว่า

อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการกำจัดขยะของประชาชนเมืองจันทบุรีที่ระดับ
ความมีนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการกำจัดขยะของประชาชนเมือง
จันทบุรีที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

อาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการกำจัดขยะของประชาชนเมืองจันทบุรีที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการกำจัดขยะของประชาชนเมืองจันทบุรีที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ฐานะทางเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการกำจัดขยะของประชาชนเมืองจันทบุรีที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ที่ตั้งของครัวเรือน ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการกำจัดขยะของประชาชนเมืองจันทบุรีที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

สรุปว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับทัศนคติต่อการกำจัดขยะของประชาชน อันได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และ ที่ตั้งของครัวเรือน ไม่มีความสัมพันธ์กันกับทัศนคติต่อการกำจัดขยะที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 จึงปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่ฐานะทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กันกับทัศนคติต่อการกำจัดขยะของประชาชนที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 จึงยอมรับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) เพื่อศึกษาความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติต่อการกำจัดขยะของประชาชนเมืองจันทบุรี กำแพงนครเวียงจันทน์จากการศึกษาวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ความรู้ด้านการกำจัดขยะของประชาชน

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับปานกลาง ร้อยละ 57.3 รองลงมาคือความรู้ระดับสูง ร้อยละ 23.7 และมีความรู้ระดับต่ำ 19.0 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่ก็สอดคล้องกับงานวิจัยของ สรศักดิ์ สุนทรลาภ (2538, หน้า 47) ได้ศึกษาความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลภายในครัวเรือนประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนครปฐม จำนวน 405 ครัวเรือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ในการกำจัดขยะในระดับปานกลางร้อยละ 62.2

ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากในปัจจุบันมีสื่อต่าง ๆ ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น รวมทั้งหน่วยงานราชการต่าง ๆ ได้ตระหนักถึงภาระความรับผิดชอบเกี่ยวกับขยะ ทำให้มีการออกมาตรการต่าง ๆ ในการจัดการขยะ โดยให้ประชาชนมีความรู้ในเรื่องขยะและการจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับประภาเพ็ญ สุวรรณ (25826, หน้า 10-11) ที่ว่าความรู้เป็นพฤติกรรมเบื้องต้นซึ่งผู้เรียนจำได้ หรือการมองเห็น หรือได้ยิน จำได้ ความรู้ในขั้นนี้ได้แก่ความรู้เกี่ยวกับการจำกัด

ความ ข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎ โครงสร้าง วิธีแก้ไขปัญหาเหล่านี้เป็นต้น และสอดคล้องกับการศึกษาของจิตรา วสุวณิช (2528, หน้า 6) ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า เป็นการจำข้อเท็จจริงเรื่องราวรายละเอียดที่ปรากฏในตำราหรือสิ่งที่ได้รับการบอกกล่าวไว้

มีข้อสังเกตว่า คำถามข้อที่ 2 ซึ่งเป็นคำถามด้านลบเกี่ยวกับความรู้ด้านการกำจัดขยะของประชาชนที่ว่า กระป๋องยาฆ่าแมลง ยาฆ่ายุง หรือแมลงสาบนำไปถมดินเป็นการกำจัดที่ดี มีผู้ตอบ “ใช่” จำนวน 180 ท่าน มากกว่าหนึ่งในสามที่เป็นคำตอบที่อาจจะไม่สมเหตุผลเนื่องจากว่า นอกจากเป็นคำถามเชิงลบแล้วยังเกี่ยวกับการกำจัดกระป๋องยาฆ่าแมลง ที่ประชาชนส่วนใหญ่มีค้อยจะใช้กันและไม่มีความรู้ด้านนี้ ปัญหาหนึ่งเกี่ยวกับ “การถม” ซึ่งเป็นการกำจัดขยะแบบเรียบง่าย แต่ประชาชนไม่เข้าใจคำว่า “ถม” ส่วนใหญ่เข้าใจว่า ถมมีความหมายอย่างเดียวกันกับฝัง “การถม (dumping) หมายถึง การนำขยะไปถมหรือทิ้งไว้ในสถานที่ต่าง ๆ โดยปล่อยให้เน่าเปื่อยผุพังไปตามธรรมชาติ” (ลำศักดิ์ ชวนิชย์, 2536, หน้า 377) ทำให้การตอบคำถามไม่ได้รับคะแนน เท่าที่ควร อีกข้อหนึ่งคือข้อที่ 10 ถามว่า “เศษผัก ผลไม้ มูลสัตว์ ไม่เหมาะที่จะนำไปหมักเป็นปุ๋ย” ข้อนี้เช่นเดียวกันเป็นคำถามเชิงลบเป็นผลให้ประชาชนตอบ “ใช่” จำนวน 157 ท่าน เหตุผลก็คือ ไม่มีการทำปุ๋ยหมักกันหรือมีก็หาดูได้ยาก

ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับขยะและการกำจัดขยะมากขึ้นเพื่อจะนำไปสู่การปฏิบัติต่อการกำจัดขยะได้ถูกต้องและเหมาะสมยิ่งขึ้น

2. ทักษะต่อการกำจัดขยะของประชาชน

จากผลการวิจัยพบว่า คะแนนทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างนำมาจัดแบ่งเป็น 3 กลุ่ม (ระดับ) คือ ระดับทัศนคติทางลบ (22-26 คะแนน) ระดับทัศนคติปานกลาง (27-31 คะแนน) และระดับทัศนคติทางบวก (32-36 คะแนน) ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติต่อการกำจัดขยะ ในทิศทางบวก ร้อยละ 22.4 อยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 58.6 และทัศนคติทิศทางลบ ร้อยละ 19.0 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าประชาชนมีความตระหนักและจิตสำนึกที่ถูกต้องในการกำจัดขยะที่สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของปภาวดี ดุลยจินดา (2540, หน้า 503) ซึ่งสรุปว่าทัศนคติเป็นสัมพันธ์ที่ควมเกี่ยวข้องระหว่างความรู้สึก และความเชื่อหรือการเรียนรู้ของบุคคลกับแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมได้ตอบในทางใดทางหนึ่งต่อเป้าหมายทัศนคตินั้นและสอดคล้องกับการศึกษาของดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524, หน้า 4) ให้ความหมายทัศนคติว่าหมายถึง ความพร้อมในการกระทำของบุคคลต่อสิ่งใด บุคคลใด ความพร้อมดังกล่าวของบุคคล เห็นได้จากพฤติกรรมที่บุคคลแสดงต่อสิ่งนั้นว่าชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย การที่พบว่าทัศนคติทิศทางลบอาจเป็นไปตามระดับความรู้ของประชาชนที่มีอยู่ในระดับต่ำจึงทำให้มีทัศนคติทิศทางลบดังกล่าว น่าสังเกตว่า ปัญหาหนึ่งอาจเนื่องมาจากการที่ประชาชนยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกำจัด

ขยะไม่มากนัก จึงเลือกตอบคำถามด้วยตัวเลือก (choice) นี้คือ “ไม่แน่ใจ” ดังคำถามที่ว่า ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการนำขยะทุกประเภทมาในบริเวณบ้าน มีผู้ตอบ “ไม่แน่ใจ” มากกว่า “เห็นด้วย” คือ ตอบเห็นด้วย 50 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 13.0 แต่ตอบไม่แน่ใจ 54 ท่านคิดเป็นร้อยละ 14.1 ที่จริงแล้วควรจะตอบได้อย่างชัดเจนไปเลยว่า “ไม่เห็นด้วย หรือเห็นด้วย” ปัญหาอื่นที่นี้ไม่พบนการไม่เข้าใจคำถามดีพอ เพราะเป็นคำถามเชิงลบ น่าสังเกตคำถามข้อที่ 4 ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการกำจัดขยะที่ว่า ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการที่นำขยะทุกประเภทจากครัวเรือนไปฝังโดยไม่แยกชนิด มีผู้ตอบจำนวน 76 ท่านที่ตอบว่า “เห็นด้วย” คิดเป็นร้อยละ 19.8 น่าสังเกตข้อที่ 12 ที่ถามว่า ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการที่นำของเก่ามาซ่อมแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ เป็นเรื่องที่ด้าดย มีผู้ตอบถึง 146 ท่านที่ตอบว่า “เห็นด้วย” คิดเป็นร้อยละ 38.0

จากการที่พบว่า ระดับทัศนคติต่อการกำจัดขยะของประชาชนไปในทิศทางลบ ร้อยละ 19.0 อาจกล่าวได้ว่าขยะมีผลกระทบต่อประชาชนไม่มากนักน้อยโดยเฉพาะชุมชนเมือง แสดงว่าประชาชนมีความรู้ด้านขยะและด้านการกำจัดขยะได้รับผลกระทบจากขยะมาแล้วจากนั้นจึงนำไปสู่การมีทัศนคติ ในระดับไปในทิศทางบวกร้อยละ 22.4

3. การปฏิบัติต่อการกำจัดขยะของประชาชน

การตอบคำถามข้อที่ 4 ท่านเคยนำกระป๋องยาฆ่าแมลง หนู ยุง แมลงสาบ ไปฝังดินหรือไม่เป็นที่น่าสังเกตว่า มีผู้ตอบ “ไม่ทำ” มากถึง 335 ท่าน จำแนกเป็นเขตเมือง จำนวน 190 ท่าน และเขตชานเมือง 145 ท่านส่วนคำตอบ “ทำบ่อย ๆ” เขตตัวเมืองตอบร้อยละ 1.9 และเขตชานเมืองตอบ “ทำบ่อย ๆ” ร้อยละ 5.1 อาจเนื่องมาจากเหตุผลที่ว่า การฝังต้องได้ใช้เครื่องมือในการขุด สร้างความยุ่งยากต่อการปฏิบัติจริงจึงปรากฏผลเช่นนั้น

น่าสังเกตข้อที่ 5 ท่านเคยนำเศษอาหารไปเลี้ยงสัตว์เลี้ยงหรือไม่ เขตตัวเมืองตอบ “ทำบ่อย ๆ” ร้อยละ 15.8 “บางครั้ง” ร้อยละ 36.8 “ไม่ทำ” ร้อยละ 47.4 ส่วนเขตชานเมืองตอบ “ทำบ่อย ๆ” ร้อยละ 25.7 “บางครั้ง” ร้อยละ 40.6 “ไม่ทำ” ร้อยละ 33.7 ผู้ที่ตอบ “ทำบ่อย ๆ” ทั้งสองเขตร้อยละ 15.8 และร้อยละ 25.7 นั้นแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างได้มีการเลี้ยงสัตว์และได้นำเศษอาหารเข้าในการเลี้ยงซึ่งถือว่าการกำจัดขยะที่เป็นประโยชน์ประการหนึ่งด้วยเช่นกัน

คำถามข้อที่ 6 เช่นเดียวกัน ท่านเคยนำประเภทผัก ผลไม้ไปเลี้ยงไส้เดือนหรือไม่ มีผู้ตอบว่า “ไม่ทำ” จำนวน 355 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 92.4 และผู้ตอบ “ทำบางครั้ง” จำนวน 29 ท่าน ผู้ที่ตอบว่า “ทำบ่อย ๆ” จำนวน 13 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 3.4 และ ร้อยละ 4.2 ตอบว่า “ทำบางครั้ง” จากสอบถามหลังการสัมภาษณ์ พบว่า มีคนที่รู้จัก ไส้เดือนที่สามารถเลี้ยงมีประโยชน์ต่อการกำจัดขยะนั้นน้อยมาก ซึ่งเป็นไส้เดือนพันธุ์ P.E Perrier นำเข้าจากประเทศเวียดนามโดย ดร. สำพร

แก่งพระจันทร์ ในปี พ.ศ. 2533 ปัจจุบันโครงการเกี่ยวกับการกำจัดขยะสนับสนุนให้มีการเลี้ยงอย่างแพร่หลาย เพราะทำให้ลดปริมาณขยะได้มาก ขยะไม่มีกลิ่นเหม็น ส่วนตัวไส้เดือนก็มากด้วยโปรตีนเหมาะที่นำไปเลี้ยงสัตว์ต่าง ๆ ได้อีกด้วยเช่นนำไปเลี้ยงปลาตู้ ปลาสวยงาม กุ้ง เป็ด ไก่ก็ได้ นำสังเกตผู้วิจัยเองได้ถามถึงมีผู้รู้ไส้เดือนชนิดนี้เพียง 1 ท่านเท่านั้นที่ได้ผ่านการสัมภาษณ์ ส่วนใหญ่จะเข้าใจว่าคำถามเกี่ยวกับไส้เดือนทั่วไปที่มีในธรรมชาติ ซึ่งไม่ตรงประเด็นที่ต้องการถาม (โครงการ 732, 2545)

คำถามข้อที่ 7 ท่านนำขยะทุกประเภทไปเผาในบริเวณบ้านของท่านหรือไม่ เขตตัวเมืองตอบ “ทำบ่อย ๆ” ร้อยละ 2.4 “บางครั้ง” ร้อยละ 19.1 “ไม่ทำ” ร้อยละ 78.5 ส่วนเขตชานเมืองตอบ “ทำบ่อย ๆ” ร้อยละ 12.6 “บางครั้ง” ร้อยละ 46.3 “ไม่ทำ” ร้อยละ 41.1 แสดงว่า ในตัวเมืองยังมีการเผาขยะกันอยู่เป็น “บางครั้ง” ถึงร้อยละ 19.1 และ “ทำบ่อย ๆ” ร้อยละ 2.4 ถือว่าเป็นการกำจัดที่ไม่ถูกต้องตามนโยบายของโครงการ เพราะการเผาทำให้เกิดมลพิษทางอากาศในเขตชุมชนเมือง

4. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่จะศึกษาเกี่ยวกับความรู้และทัศนคติต่อการกำจัดขยะของประชาชน

อายุ จากผลการวิจัยพบว่าอายุไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการกำจัดขยะของประชาชนที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ที่สอดคล้องกับการศึกษาของ พรหมเพรา สารชัยพิทักษ์ (2536 อ้างถึงใน ชีรพงศ์ กาญจนวงษ์, 2545, หน้า 110) กล่าวว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยใด ๆ เลยแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะมีระดับอายุที่แตกต่างกัน ซึ่งก็สอดคล้องกับการศึกษาของ ดวงเดือน พันทมนาวิน (2536, หน้า 108) ได้กล่าวไว้ว่า การที่บุคคลจะใช้เหตุผลเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่ประพฤติอย่างใดอย่างหนึ่งนั้นอาศัยการเรียนรู้จากสังคมที่จะให้ค่าความสำคัญแก่ลักษณะของสถานการณ์ โดยมีต้นเหตุจากอิทธิพลสังคมหรือสิ่งแวดล้อมและนักทฤษฎีการเรียนรู้สามารถพิสูจน์ได้ว่า ความคิดและการกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์นั้นสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามความเหมาะสมของสถานการณ์โดยไม่จำกัดอายุ

แต่การวิจัยครั้งนี้พบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับความรู้ต่อการกำจัดขยะของประชาชนที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ระดับการศึกษา จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่าระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้และทัศนคติต่อการกำจัดขยะของประชาชนที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอรสา ประยูรหงษ์ (2536, หน้า 101) ที่กล่าวว่าระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมตอบสนองต่อการใช้ภาชนะโพนของผู้บริโภคในห้างสรรพสินค้า

อาชีพ จากผลการวิจัยพบว่า อาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ และทัศนคติต่อการกำจัดขยะของประชาชนที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ฐานะทางเศรษฐกิจ จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าฐานะทางคั้นเศรษฐกิจไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ ต่อการกำจัดขยะของประชาชนที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่ฐานะทางเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการกำจัดขยะของประชาชนที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จากผลการวิจัยพบว่าจำนวนสมาชิกในครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์กับ ความรู้และทัศนคติต่อการกำจัดขยะของประชาชนที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ยงยุทธ เพิ่มพูน (2542, หน้า 165) ที่ศึกษาเรื่องความรู้เจตคติของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะในเขตเทศบาลเมืองอ่างทอง พบว่าประชาชนที่สมาชิกในครัวเรือนแตกต่างกันมีความรู้เจตคติที่มีต่อการจัดการขยะไม่แตกต่างกัน

ที่ตั้งครัวเรือนของประชาชนจากผลการวิจัยที่ตั้งครัวเรือนของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการกำจัดขยะของประชาชนที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่ที่ตั้งครัวเรือนของประชาชนมีความสัมพันธ์กับความรู้ด้านการกำจัดขยะของประชาชนที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสมชาย อำพันทอง (2531, บทคัดย่อ) ได้วิจัยความรู้เจตคติ และพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครที่มีปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยพบว่าระดับพฤติกรรมไม่ขึ้นอยู่กับระดับการศึกษาแต่ขึ้นกับ ภูมิสำเนาและการได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการวิจัยครั้งนี้

จากการศึกษาความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติต่อการกำจัดขยะของประชาชนเมืองจันทบุรีกำแพงนครเวียงจันทน์ ผู้วิจัยเห็นความสำคัญว่าภาครัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องต้องเอาใจใส่ต่อปัญหานี้ให้มากกว่าที่ผ่านมา จากข้อที่ค้นพบว่า

1. ความรู้ของประชาชนด้านการกำจัดขยะส่วนหนึ่งยังอยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 19.0) และส่วนใหญ่อยู่นะดับปานกลาง (ร้อยละ 57.3) รัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องต้องสร้างความสนใจที่จะได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม มลพิษจากน้ำเสีย ผลกระทบจากขยะ โดยแหล่งสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ดาราร วารสาร หรือจากการสนทนากับบุคคลอื่นเพื่อให้ประชาชนจะได้เพิ่มความรู้เกี่ยวกับขยะและการกำจัดขยะ

2. การปฏิบัติต่อการกำจัดขยะมีความแตกต่างกันตามเขตที่ตั้งของครัวเรือน ต้องขยายหมู่บ้านต้นแบบ ครัวเรือนต้นแบบ และบุคคลต้นแบบให้มาก พร้อมรางวัลที่เหมาะสมมอบให้หมู่บ้าน ครัวเรือน และบุคคล ดังกล่าว

3. ในแต่ละหมู่บ้าน แต่ละชุมชนต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วม (people's participation) มากยิ่งขึ้นในการกำหนดวิธีการกำจัดขยะให้เหมาะสมในแต่ละเขตเช่น เขตตัวเมือง ห้ามเผาขยะโดยเด็ดขาด เพราะผ่านมายังมีการลักลอบเผาขยะกันอยู่ ในเขตชานเมืองที่ไม่มีการเก็บขยะจากเจ้าหน้าที่ต้องกำหนดให้ประชาชนรู้ถึงการแยกขยะก่อนการกำจัดขยะที่เหลือด้วยวิธีที่ดี เช่น ขยะที่เหมาะสมในการถม การฝัง การนำไปทำปุ๋ย การแยกขยะเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ การเผา เป็นวิธีที่ใช้กันมากควรคำนึงถึงสิ่งใดเผาได้และสิ่งใดเผาไม่ได้ ต้องเก็บรวบรวมไว้ในพื้นที่ของตนเองหรือธนาคารขยะในเขตที่ตั้งขึ้นแล้วเพื่อรอผู้รับซื้อของเก่ามาซื้อ

4. จัดให้มีการอบรมให้ประชาชนรับรู้ผลกระทบจากขยะต่อสุขภาพ สังคม และสิ่งแวดล้อม ด้วยองค์กรที่มีอยู่ เช่น องค์กรทำความสะอาด และสิ่งแวดล้อม ศูนย์อบรมร่วมพัฒนาโครงการ 732 ที่ทำหน้าที่นี้อยู่และให้ดำเนินต่อไป อาจให้ข้อมูลด้วยการติดประกาศ (poster) ห้ามการกำจัดด้วยวิธีที่ไม่ถูกต้องและแนะนำวิธีที่ถูกต้อง เป็นต้น

5. ส่งเสริมให้ประชาชนมีอาชีพเป็นผู้รับซื้อของเก่า (ชาเล้ง) ซึ่งเป็นอาชีพ สุจริต นำไปถึงส่งเสริมให้มีการขยายกิจการค้าขายขยะรีไซเคิลรายใหญ่ เนื่องจากมีรายได้ดีแล้วยังช่วยให้ประชาชนมีทัศนคติ ที่ดีต่อการแยกขยะ การนำขยะกลับมาใช้ใหม่และทั้งเป็นการลดปริมาณขยะได้เป็นจำนวนมาก ๆ อีกด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยมีความสำคัญต่อการกำหนดนโยบายในระยะยาวก่อนที่จะมีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมหรือทำโครงการใด ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนและประเทศชาติจึงควรมีการวิจัยก่อนหรือระหว่างดำเนินงาน หรือหลังโครงการนั้นก็ได้ การวิจัยครั้งนี้จึงอาจเป็นพื้นฐานให้ทำการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรมีการศึกษาและวิจัยด้านความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติต่อการกำจัดขยะของประชาชนในเมืองอื่น ๆ อีก หรือศึกษาและวิจัยลงลึกในด้านใดด้านหนึ่งต่อกับขยะและการกำจัดขยะ
2. ควรมีการศึกษาและวิจัยด้านความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติต่อการจัดการขยะของเจ้าหน้าที่พนักงานขององค์กรของรัฐและเอกชนที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการสิ่งแวดล้อม